

REZONANSIN YAYILMA MESAFESİNİN SANAT YOLUYLA İNCELENMESİ: DİSİPLİNLER ARASI GEÇİRGENLİK KONULU ESER ÇALIŞMASI

RESEARCH ON THE TRANSMISSION DISTANCE OF RESONANCE THROUGH ART:ART
THE ARTWORK CALLED "INTERDISCIPLINARY TRANSMISSIVITY"

Şebnem YÜKSEL

sebyuksel@gmail.com

Öz

İnsanların kendilerine ait olan ve kalbi kuşatarak bedenini dışına doğru yayılan rezonans alanı, 1990'lı yıllarda yapılan araştırmalarla birlikte kanıtlanarak bilimsel olarak kabul görmeye başlamıştır. "Disiplinler Arası Geçirgenlik" konulu eser çalışması, rezonans alanının kapsama ve yayılma mesafesini, sanat yoluyla gözlemlemek üzere tasarlanmıştır. Rezonans Kanunu, Skinner Releasing Tekniği ve Intermodal Sanat Terapisi'nin ışığında oluşturulan çalışmada, dans disiplinindeki kök eserin enerji sinyallerinin kapsadığı alan incelenmiştir. Çalışmaya resim, mimari, müzik, öykü dallarından sanatçılar davet edilmiş, konu zincirleme düzende eser üretme yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışma tamamlandığında, kök eserin temel özelliklerinin diğer dallardaki eserlere tek tek geçiş yaptığı görülmüştür. Yapılan değerlendirmelerle, aktarımların gerçekleşmesini sağlayan ortak titreşim ve bütünsel enerji alanının, sanatçının, diğer sanatçılarla etkileşime geçen kendi rezonans alanı tarafından oluşturulduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rezonans, Sanat Terapisi, Yaratım Süreci, Disiplinler Arası Sanat

Abstract

The "resonance field" which determines the people's own energy zone and that is surrounded by the heart and expands out through the body, began to be recognised by the arena of science together with the studies practiced in 1990s. The artwork called "Interdisciplinary Transmissivity" is designed to observe the transmission distance and expansion area of the resonance field through art. The work is formed in the light of Resonance Theory, Skinner Releasing Technique and Intermodal Art Therapy and the areal range of the energy signals of initiative dance GREY is examined. In order to explore the intention, an "artwork creation chain" is formed by inviting 4 artists from painting, literature, music and architecture disciplines. When the creation process came to an end, it was seen that the core elements of the initiative dance performance is transmitted to other artworks on an individual basis. Through researches, it was understood that the common factor that made the transferences possible was the artist's own resonance field which interacted with all other artists' fields of their own.

Key Words: Resonance, Art Therapy, Creation Process, Interdisciplinary Art

GİRİŞ

1993 yılında 'Institute of Heart-Math' tarafından, kalp ve duygusal psikoloji ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar esnasında, kalbin yaklaşık 2,5 metre çapında geniş, güçlü bir enerji alanı ile kaplanmış olduğu açıklanmıştır. Kalbimizin merkezinden açılarak tüm vücudumuzu saran ve bedenimizin 2m kadar dışına kadar taşan bu elektromanyetik enerji alanı, *rezonans alanı* olarak tanımlanmaktadır. Kalbin manyetik alanı insan vücudu tarafından üretilen en kuvvetli ritmik alandır ve sinyalleri vücudumuz yoluyla tüm dış dünya ile bağlantıdadır. Kişinin kalbinden yayılan bu enerji alanı, kendi frekansına uygun her şeyle etkileşime girerek insanların, düşüncelerin ve diğer her şeyin kendine çekilmesini sağlar. Etkileşim içinde bulunan frekansın uzaklığının hiçbir önemi yoktur. (Franckh, 2014: 12-15)

"Saf enerji, sanatın gerçek içeriğidir." Mondrian (Carmean, 1979: 66)

Uygulamacı sanatçı Şebnem Yüksel'in "Disiplinler Arası Geçirgenlik" konulu eser çalışmasında, sanat aracılığıyla, rezonansın yansıma alanı ve yayılan etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, kök bilginin; farklı sanat dallarından geçişleri esnasında nasıl dönüştüğü, değiştiği, çeşitlendiği ya da korunduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın tasarımı aşamasında Skinner Releasing (Serbest bırakma) Tekniği, Rezonans Kanunu ve İntermodal Sanat Terapisi olmak üzere üç ana başlıktan yararlanılmıştır.

Rezonans Kanunu

Rezonans kelimesinin Türkçe karşılığı "titreşim" dir. Rezonans kavramı, en temelde, evrendeki her şeyin birbirleriyle titreşimler aracılığı ile nasıl iletişim halinde olduğunu anlaşılır kılmaktadır (Franckh, 2014: 10).

Rupert Sheldrake bu bağlantı ve bilgi aktarım alanlarını, *morfik alanlar* diye adlandırmaktadır ve bir zihinsel eylem ile algının temelinde *morfik alanların* bulunduğunu söylemektedir. Belli bir sosyal gruba üye olan ya da aynı kayda sahip olan organizmalar, bu grubun morfik alanı sayesinde bağlantıda kalabilmektedir. Sheldrake'e göre, morfik alanlardaki bilgi, içeriği kaybolmadan ve değişmeden, sınırsız zaman ve mekan boyunca geçiş yapıp aktarılabilir (Sheldrake, 2004: 277).

Skinner Releasing (Saliverme/Serbest Bırakma) Tekniği

"Ben, saf enerjiyi, hücresel düzeydeki canlılığımız olarak düşünüyorum." Joan Skinner

(Dempster, 1995)

Skinner Releasing (Saliverme/Serbest Bırakma) Tekniği (SRT), Joan Skinner tarafından 1960'lı yılların başlarında geliştirilmiş, kinestetik deneyime dayalı bir öğrenme sürecidir. Teknikte insan organizması, beden-zihin ikilemi olarak değil, enerjinin dinamik ağı olarak ele alınmakta ve saf enerjinin kendine has organik biçimi ile ilgilenilmektedir. Saliverme deneyiminin, bilimin hiç bir zaman açıklayamadığı, şiirsel rezonansı, Skinner Releasing (Saliverme/Serbest Bırakma) Tekniği (SRT)'nin çalışmanın ana ilham kaynağı olmasını sağlamıştır. (Skinner, Davis, Davidson, Wheeler, McEetalf, 2008)

İntermodal Sanat Terapisi

İntermodal sanat terapisi kişiyi, ortaya çıkan imgeyle farklı sanat dalları kanalıyla buluşturarak imgeyle tekrar tekrar rezonans olunmasını sağlamaktadır. Yaratıcısını imge içinde derinleştirmesi sebebiyle eser çalışmasının esin kaynağı olan bu disiplinler arası yöntem, imgeyi, çok katmanlaşmaya, çok boyuta ulaşmaya, derinlik ve hacim kazanmaya doğru ilerletmektedir. Böylece, "Mintrels of Soul" kitabında 'bir his ya da düşüncenin en ideal açıklığa ulaşmasına doğru yol alması olarak açıklanan *billurlaşma* sağlanmaktadır. (Knill, Barba, Fuchs, 1995: 31)

1. YÖNTEM

Çalışmanın yöntemi karma yöntemdir. Çalışma kontrol grupsuz tek desenli deney grubu olarak tasarlanmış ve veriler nitel yolla toplanmıştır. Çalışma dört temel üzerinde edebiyat, resim, müzik, mimari/sahne tasarımı ve dans olarak disiplinler arası uygulama ile ortaya koyulmuştur. Farklı duyuların uyarılarak hayal gücünün ve dikkatin uyanık kalması amaçlandığından, eser çalışması için; görsel modaliteyle iletişim kuran görsel sanatlar dalı, resim; işitsel modaliteyle iletişime geçen ve bir sahne sanatları dalı olan müzik; yazılı dille iletişim kuran edebiyat ve dokunma yoluyla iletişime geçen bir sanat olan mimari/sahne tasarımı; seçilmiştir. (Knill, Barba, Fuchs, 1995: 44)

Araştırmanın kulaktan kulağa oyunu gibi, zincirleme bir yaratım düzeninde uygulanması tercih edilmiştir. Kurgulanan düzende, bir sanat eserinden ilham almak kaydıyla diğer sanat eseri üretilmiştir. Çalışma "ana aktarım zinciri" ve "yan zincir" oluşturma yoluyla tasarlanmıştır. (Şema1)

1. Ana Aktarım

Eser çalışması, GRİ isimli dans dalındaki kök eser başlamıştır. Kök eserden ilham alınarak yaratılan resim dalındaki eser ve sırasıyla, kendinden

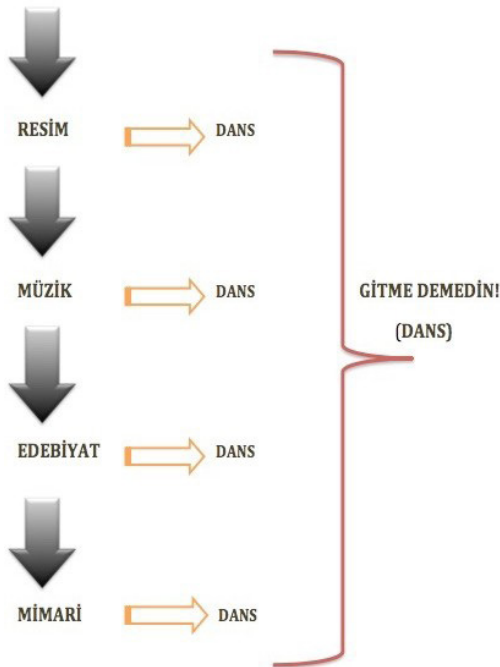
bir önceki eserden ilham alarak yaratılan müzik, edebiyat ve mimari dallarından eserler ile “ana aktarım zinciri” oluşturulmuştur.

2. Yan Zincir

Eş zamanlı olarak, sanatçı “ana aktarım zinciri”nde ortaya çıkan yaratıların kinestetik yansımalarını kısa birer koreografiyle sunmuştur. Bunun sebebi; “ana aktarım zinciri” haricinde, sadece danstan oluşan bir “yan zincir” meydana getirerek kinestetik yansımanın süreçteki evrilişini izlemektir. Ana aktarım zincirindeki hiçbir eser (tablo, beste, öykü ya da sahne tasarımı) koreografilere dahil edilmemiştir. Dansların hepsinde, her bölüm için farklıimge kümeleri tasarlanmıştır ve imge kümelerinin mekanları belirlenmiştir. Hareketlerin çoğuve danstaki zamanlamalar; canlılığın sürekliliği için dansçının o andaki hisleriyle doğaçlamaya açık bırakılmıştır. Danslar, bundan sonraki kısımlarında “aktarım dansları” olarak isimlendirilecektir.

Zincirleme aktarımların sonunda, tüm yaratım sürecinin rezonansını içeren GİTME DEMEDİN! isimli bir dans eseri yaratılarak döngü tamamlanmıştır.

GRİ (KÖK ESER/DANS)

Şema 1: Zincirleme aktarımlar
Verilerin Toplandığı Grup

Araştırmaya, kendi sanat dalının sınırlarını zorlayabilecek profesyonel sanatçılar davet edil-

miştir. Toplam 4 sanatçının 2'si erkek ve 2'si kadındır. Çalışmada sanatçılar, cinsiyet farkını gözetmek için bir kadın, bir erkek sıralamasıyla art arda getirilmiştir.

Çalışma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Veriler 12 sorudan oluşan görüşme formu ile toplanmıştır. Bu form hazırlanırken alanın uzmanlarından görüş alınıp gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Aynı zamanda çalışma süreci, alan uzmanlarından oluşan 4 kişilik izleme heyeti tarafından gözlemlenmiştir.

A. ÇALIŞMANIN UYGULAMASI

Sanatçıların yalnızca eserin kendisi ile bağlantı kurmaları amaçlandığından; eserin ismi, eserin yaratıcısı gibi bilgiler gizli tutulmuştur. Ayrıca, her sanatçının sadece ilham alması beklenen eseri izlemesine izin verilmiştir.

Shaun McNiff'in, "Arts as Medicine" (1992: 121) isimli kitabında, zaman kısıtlamalarının odaklanmayı ve yaratım süreçlerindeki yoğunlaşmayı fazlaştıran yaratıcılığın tetiklendiğini belirtmesi eser çalışmasında dikkate alınmış, sanatçılara eserlerini üretmeleri için dört ila altı hafta arasında süre tanınmıştır.

Kök eser: GRİ

Eser çalışması, iki kişilik bir dans olan GRİ'nin yaratılmasıyla başlamıştır. Uygulamacı sanatçı, bu dansın yaratımında dansçı Emre Olcay ile çalışmıştır. GRİ'nin çıkış noktası, "iletişimsizliğin içinden çıkılamayan döngüsü ve buna bağlı oluşan sıkışmışlık hissi" dir.

Sadece, çeşitli form ve tempolarda uygulanan vals ritmindeki salınım hareketleriyle oluşan GRİ'nin yavaş ilerleyen ve kademeli gelişen süreci, eserde her bölümün, her hareketin ya da her motifinin birbiri ile benzer özellikler teşkil ettiği, homojen bir yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Fotoğraf 1: Kök eser GRİ

Yirmi dakika boyunca devam eden vals ritmi ile; zamanın, hem izleyicinin hem de dansçıların algısında genişletilerek; zamansızlık hissi yaratılması amaçlanmıştır. GRİ'de anlamı inşa eden, ritüeli çağrıştıran, bu süreçtir. GRİ'de, şekli çeşitlenerek görsel illüzyon yaratılan ve dansçılar arasındaki mesafesi hiç değişmeyen negatif mekan, sıkışmışlığın ve iletişimsizliğin bir ifadesi olarak yer almaktadır.

Eser, biçim, şekil, renk, çizgi, doku, desen, mekan, kompozisyon ve sürece odaklanan yapıyla soyut bir anlatıma sahiptir. Sahnede sadece, salınım hareketleri ile oluşan vals ritminin hissedilmesi istendiği için, dans müzik ya da ses tasarımı kullanılmamıştır. GRİ eseri için bu ismin seçilmesinin sebebi; gri rengin, iki kutbun (siyah ve beyaz) arasını temsil etmesidir. Kök eser GRİ dört aylık bir çalışma sürecinin ardından, Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nin içinde, koridor şekli verilerek sınırlandırılmış bir alanda alanının uzmanı ressam Banu Birecikligil ve izleme heyetine sunulmuştur. (Fotoğraf 1)

Parçanın başlangıcında, mekanın derinliğini algıda çoğaltmak için ve gün doğuşu ile gün batışının arasında olma halini temsil etmesi üzere sarı tonlarında, sadece dans alanının arka duvar bölümünü aydınlatan, ters ışık kullanılmıştır. Daha sonra, ışık kademeli olarak yükselmiştir. Işık, dansın sonuna doğru başlangıçtaki ters ışığa geri dönmüş, parçanın finalindeki hareketlerle yavaşça söndürülmüştür. Kostüm olarak, siyah pantolonların üstüne; eserin ismiyle uyumlu, açık ve koyu gri tonlarında, uzun kollu t-shirtler seçilmiştir.

Eserlerin Sunumları

GRİ'nin gösteriminden 4 hafta sonra alan uzmanı ressam Banu Birecikligil, bu eserden aldığı ilhamla resmettiği tablosunu (Fotoğraf 2), 14x14m'lik simsiyah Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nde lokal ışıklandırma altında müzisyen alanının uzmanı müzisyen Can Çankaya, uygulamacı sanatçı ve izleme heyetine sunmuştur. Resmin sunumundan sonraki dört hafta, müzisyen bestesi üzerine yoğunlaşırken, uygulamacı sanatçı da "resmin aktarım dansı" üzerine çalışmıştır.

Fotoğraf 2: Tablo

Tablonun sunumundan 4 hafta sonra, müzisyen, tablodan aldığı ilhamla flüt, fagot, klarnet ve obua enstrümanları için bestelediği "Woodwind Quartet #1" isimli eserini, ressam Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'ndeki canlı performansla izleme heyetine sunmuştur. (Fotoğraf 3)

Fotoğraf 3: Bestenin sunumu

Bestenin sunumundan hemen sonra aynı sahnede, uygulamacı sanatçının resimden ilham olarak oluşturduğu altı dakikalık kısa koreografi, yine aynı heyete sunulmuştur. (Fotoğraf 4) Daha sonra izleme heyeti uygulamacı sanatçıya yorumlarını sözel olarak aktarmıştır.

Fotoğraf 4: Resmin aktarım dansı

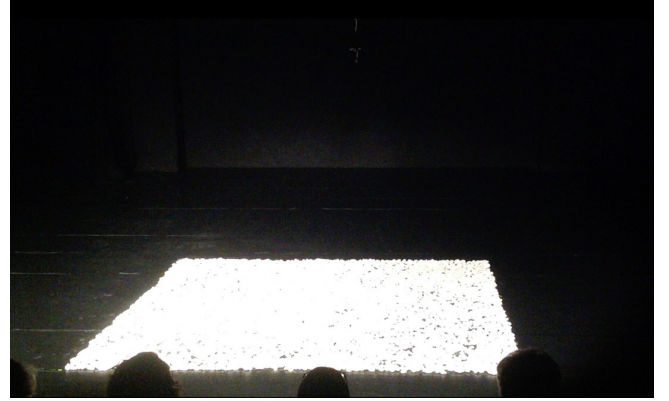
Beste, sunum esnasında kaydedilmiş ve ülke dışındaki alanının uzmanı yazar Defne Suman'a gönderilmiştir. Yazar, besteden alımladığı hisler doğrultusunda "Öğle Uykusu" ismini verdiği bir kısa öykü yazmıştır. Öykü, alanının uzmanı mimar Kerem Özel, uygulamacı sanatçı ve izleme heyetine e posta yoluyla gönderilmiştir.

Uygulamacı sanatçı, besteden ilham alarak yaratacağı kısa dans için yazar ile eş zamanlı çalışmıştır. Bu dans, bestenin sunumundan 4 hafta sonra Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nde izleme heyetine sunulmuştur. Daha sonra izleme heyeti uygulamacı sanatçı ya görüşlerini bildirmiştir. Bunun üzerine uygulamacı sanatçı 3-4 hafta daha çalışmış 8 dakikalık yeni bir dans hazırlayıp sunmuştur. (Fotoğraf 5) İkinci sunum sonrası izleme heyeti sanatçıya olumlu görüşlerini bildirmiştir.

Fotoğraf 5: Müziğin aktarım dansı

Yazarın paylaşımından 4 hafta sonra mimar Kerem Özel, kısa öyküden aldığı ilhamla, dere çakıllarını kullanarak bir sahne tasarımı oluşturmuştur. Özel, 4x4m'lik bir kare formunda yerleştirdiği eserini, 14x14 m'lik siyah Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nin tam ortasına konumlandırmış, ön ve arka sahne ışıklarının eşliğinde uygulamacı sanatçı ve izleme heyetine sunmuştur. (Fotoğraf 6)

Fotoğraf 6: Sahne tasarımının sunumu

Sahne tasarımının sunumundan hemen sonra sanatçı öyküden aldığı ilhamla tasarladığı on dakikalık dansın gösterimini Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nin yan tarafında bulunan stüdyoda gerçekleştirmiştir. (Fotoğraf 7) Bu dans gün ışığı tercih edilmiştir. Sunum, izleme heyetinin kağıtlara basılıp dağıtılan öyküyü okumasıyla başlamıştır. Okuma kısmından sonra dansın performansı gerçekleştirilmiştir. Performansı takiben izleme heyeti sanatçıya görüşlerini bildirmiştir.

Fotoğraf 7: Öykünün aktarım dansı

Daha sonra uygulamacı sanatçı, sahne tasarımından aldığı ilhamla oluşturacağı dans üzerine çalışmıştır. On bir dakikalık "sahne tasarımının aktarım dansı" diğerlerine göre daha uzun sürmüş ve altı ayda tamamlamıştır. Bu koreografi Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nin yan tarafında bulunan stüdyoda ve gün ışığında izleme heyetine sunulmuştur. (Fotoğraf 8) Performansın ardından izleme heyeti sanatçıya yorumlarını bildirmiştir.

Fotoğraf 8: Sahne tasarımının aktarım dansı

Gitme Demedin

Fotoğraf 9: Son eser Gitme Demedin!

Zincirler tamamlandığında, eserler arasında geçiş yapan aktarımların yansımaları olacak koreografinin hazırlanmasına başlanmıştır. Bu koreografide uygulamacı sanatçı, dansçılar Gizem Aksu ve Ayhan Karaağaç ile çalışmaya karar vermiştir. Her provanın başlangıcında, Skinner Releasing (Serbest Bırakma) Tekniğinin hayal gücünü devreye sokan uygulamalarından faydalanılarak dansçıların rezone olması istenilen kavramlarla derinden iletişime geçmeleri ve bağ kurmaları amaçlanmıştır. Dansta, gergin bir hüzün hissini, iki kişinin bedenleri aracılığı ile seyirciye yansıtılması amaçlanmıştır. Bunun için hissetme kavramının beden zihin ruh kademelerindeki iz düşümleri araştırılmıştır.

GİTME DEMEDİN! anlam temelli ve duygulara dair bir danstır. Dansın içerdiği bütün duygu ve hareket kaliteleri, ilk 5 dakikada seyirciye sunulmakta, daha sonra geliştirilerek eserin bütünlüğe ulaşması sağlanmaktadır. Koreografide sadece; mekanlar, ilişki biçimleri, durumlar ve durumların genel hareket kaliteleri belirlenmesiyle eserin performansı sırasında doğaçlamaya yer verilmiştir. GİTME DEMEDİN!, GRİ'nin aksine, sahne mekanı

nın tümüne yayılmış bir danstır. Dans, tamamen açık sahneleme mekanında "sınırlandırılmış akış" kalitesiyle kurgulanmıştır.

Hareketlerin doğaçlamaya açılması sebebiyle, dansçılar dansın hiç bir anında birebir hareket etmemektedirler. Bunun yanında dansçılar birbirlerine ve seyirciye doğrudan göz kontağı ile yaklaşmakta, birbirleriyle fiziksel temasa ve iletişime geçmektedirler. Farklı hareket kalitelerinin oluşturduğu iç ritmin öne çıkması ve dansın genelinde oluşturulmak istenen gerginliğin, sessizlik içinde hareket eden dansçıların nefes sesleri yoluyla seyirciye yansıtılması istenmiş, koreografide müzik ya da ses tasarımı kullanılmamıştır.

Kostüm olarak, siyah pantolonlar üstüne; Şebnem Yüksel için duyguların yoğunluğunu yansıtan, bordo ve koyu yeşil renkte gömlekler tercih edilmiştir. Zincirleme aktarımların tüm sürecini bedende bir araya getirerek zincirinin döngüsünü tamamlayan otuz beş dakikalık bu koreografi, yedi aylık bir çalışma süreci içerisinde tamamlanmış, Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nde sunulmuştur.

Performansın Sunumu

"Disiplinler Arası Geçirgenlik" konulu eser çalışması çerçevesinde bir senelik yaratım süreci boyunca üretilen on beş eser 11.06.2014 tarihinde MSGSÜ Bomonti Kampüsü Çağdaş Dans Anasanat Dalı'nda iki buçuk saatlik bir gösteriyle seyirciye sunulmuştur. Gösteri, tüm eserlerin yaratım ve sunum sürecini gözlemleyen izleme heyeti dışında ilgili bir seyirci kitlesine de açılmıştır. Seyirciye eser çalışması sürecini anlatan bir kitapçık dağıtılmıştır. Eserlerin her biri bahsedilen mekanın farklı noktalarına yerleştirilmiştir ve seyirci gösteriyi gezerek izlemiştir. Gösteri kök eser GRİ ile başlamıştır. Seyirci, Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'nin yanındaki stüdyoda oturarak sahneyi yanlamasına bir koridor şeklinde bölen dansı izlemiştir. Daha sonra seyirci sırasıyla tablonun, bestenin canlı performansının, öykünün ses kaydının (sanatçı, bu son gösteri için öykünün yazar tarafından okunup ses kaydı alınmasına ve ses kaydının izleyiciye dinletilmesine karar vermiştir) ve sahne tasarımının bulunduğu mekanlara görevlendirilmiş kişiler tarafından yönlendirilmiştir. Kinestetik yansıma olan her kısa dans ana zincirdeki eserlerin bulunduğu mekanlarda videodan projeksiyonla duvar ya da perdelerle yansıtılarak sunulmuştur. Kısa danslar, bu gösterim için özel olarak videoya çekilmiş ve sanatçının kendisi tarafından montajlanmıştır. İzleyiciler, aktarım zincirini tamamlayan son dans Gitme Demedin!'in

performansını seyretmek için tekrar Şebnem Selışık Aksan Sahnesi'ne geri dönmüşlerdir. Böylece seyiciler tüm aktarım zincirinin sürecini, kendileri de fiziksel olarak bir çemberi tamamlayarak izlemişlerdir.

BULGULAR

Uygulamacı sanatçı, alanında uzman sanat terapistlerini araştırma sürecine davet ederek projeye dahil olan sanatçıların eser aktarım, üretim ve paylaşım anlarının değerlendirilmesi için bir gözlem formu hazırlamasını istemiştir.

Sanatçılar ve uygulamacı sanatçı Yüksel, formlara yaratım süreçlerinin sonunda yazılı ya da sözlü röportaj şeklinde cevap vermiştir. Tüm formlar uygulamacı sanatçı tarafından, GİTME DEMEDİN! dahil olmak üzere, zincir sürecinin en sonunda incelenmiştir. Sanatçıların, gözlem formlarındaki sorulara verdiği cevapların makele konusu ile ilgili olanlarına aşağıda yer verilmiştir.

Eser Aktarım Anı

1. Sizinle paylaşılan sanat eserini ilk izlediğiniz anda eserde dikkatinizi çeken özellikler nelerdi?

Gri Üzerine

B.B: İlk olarak parçanın yapısı, kompozisyonu ve müziksiz oluşu dikkatimi çekti. Dansın bütününde dalgalı bir dinginlik vardı. Enerjisi dalgalar halinde çıkıp iniyordu. Dinamik çok etkileyiciydi. Çok arkaik geldi.

Tablo Üzerine

CÇ: Renkler ve derinlik dikkatimi çekti.

ŞY: Renkler: Kadınla karganın bulunduğu mekanın gri olması, kullanılan mavinin gri renge yakın tonu, koyuluğu ve hepsinin birleşiminin yoğunluğu dikkatimi çekti. Karganın kollarının yana açık olması ve duruşu bana GRİ'de de bulunan teslimiyet temasını hatırlattı.

Beste Üzerine

DS: Kasvetli ilk aklıma gelen his ya da kelime. Bir yerden çıkamama hissi, bir zamana, bir duruma, bir yaşa bir hale sıkışmışlık hissi geldi içime.

ŞY: Armoni, değişik ritmik denemeler ve yoğunluğu Öykü Üzerine

K.Ö: Çok betimleyici bir metindi. Hikayedeki olaylar, mekanlar ve karakterler en ince ayrıntısına kadar anlatılmıştı.

ŞY: Samimiyeti. Kısa bir zaman dilimini, iç içe geçmiş farklı hikayelerle sararak anlatması, katmanları, canlılığı, sürprizliliği ve kadına dair

oluşu dikkatimi çekti.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Ufak, şekilleri değişken ve düzensiz dere çakıllarının uzaktan bakınca, pürüzsüz bir düzen oluşturarak adeta yere serilmiş bir halı izlenimini yaratması dikkatimi çekti.

2. Sizinle paylaşılan sanat eserini ilk izlediğiniz anda ne/neler hissettiniz?

Gri Üzerine

B.B: İki kutup arasında mıknatıs gibi bir gerilim hissediliyordu. Varoluşsal bir şey, bir sorgulama.

Tablo Üzerine

CÇ: Özellikle boyutu ve derinlik benim ilgimi çekti.

ŞY: Çok çarpıcı ve yoğun buldum. Ressamın, soyut bir eser olan GRİ'yi izleyip duygu dolu bir yorumla sıçrama yapmış olmasından etkilendim.

Beste Üzerine

DS: Birisi bir yerden çıkmak istiyor sanki, bir zamana hapsolmüş gibi.

ŞY: Heyecanlandım, Ormanda; çalılırlar arasındaki bir böceği kovalıyormuş ya da hızla uçan bir kuşa bakıyormuş gibi; hissettim.

Öykü Üzerine

K.Ö: Tedirginlik, huzursuzluk, endişe, sıkıntı, sıkışmışlık, korku, kaçma- kurtulma hissi.

ŞY: Öyküdeki çocuğun içindeki huzursuzluğu hissettim. Bu hızlı geçişlerin oluşturduğu gidip gelişler, GRİ'deki salınım hareketini çağrıştırdı. Ayrıca, öykünün sonuna doğru, çocuğun annesine duyduğu kırgınlıktan bahseden iki üç cümle, bana göre öykünün genelindeki duyguya dair kuvvetli bir fikir oluşturuyordu.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Eserin, hacminin ötesinde, sergilendiği tüm alanda varlığını hissettirmesinden etkilendim. Yerden yukarıya doğru yayılan fakat gözle görünmeyen gergin bir enerji hissettim.

3. Sizinle paylaşılan sanat eserini ilk izlediğiniz anda ne/neler düşündünüz?

Gri Üzerine

B.B: İki temel öge arasında bir oyun olduğunu düşündüm. Dişi- erkek, karanlık- aydınlık arasında bir oyun.

Tablo Üzerine

CÇ: Tabloya objektif bir şekilde baktım ve bir yapıtın aktarımı, bir şeyin parçası olarak gördüm.

ŞY: Resimdeki karga karakterinin kolları yana açık duruşunun; GRİ'deki duruma teslim olma haliyle birebir örtüştüğünü düşündüm. Ayrıca kadının takma kolu, yara almış olduğunun bir göstergesiydi benim için.

Beste Üzerine

DS: Zamana hapsolmayı çocuklukta nasıl yaşarız sorusu üzerine düşündüm. Her şey yavaş çekimde olduğunu. İçinde yalnızlık olduğunu. ŞY: Resmin aktarım dansında üzerine çalıştığım ve dansı inşa ettiğim öğelerin müzikte birebir olarak karşıma çıktığını düşündüm.

Öykü Üzerine

KÖ: Yazarın sadece üç sayfada ne kadar kapsamlı bir dünya yaratabildiğini. Metnin erkekleri potansiyel düşman olarak algıladığını; feminist bir metin olduğunu.

ŞY: Geçmeyen bir zaman dilimini, hafif ve keyifli bir şekilde anlatarak zamanı hızlandırdığını düşündüm. Ayrıca, üç sayfa ve kısacık zaman dilimine ne kadar çok detayın sığabildiği dikkat çekiciydi.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Tek form, tek malzeme ile minimal bakış açısının, GRİ ile ne kadar çok benzediğini, eserler arası aktarımın gerçekleştiğini ve zincirin döngüsünün tamamlandığını düşündüm. Uzaktan beyaz, yumuşak ve davetkar gibi gözükken bir nesnenin, yakınına gidip ona dokunduğumda, sert ve vücudu oldukça acıtan bir nesne olmasının; siyah ile beyazın zıtlığı ile örtüştüğünü gördüm.

4. Bir iki kelime ile sizinle paylaşılan eserin özünü tanımlar mısınız?

Gri Üzerine

BB: İkiliğin iletişimi. İki temel ögenin dansı. Uyumlu. Tablo Üzerine

CÇ: Resmi iyi, kötü, güzel, çirkin gibi kavramları dışarıda tutarak tabloyu ve zincirin içindeki yerini anlamaya, hissetmeye çalıştım.

ŞY: İki karakter arasında kalan küçük boş mekandaki; gerginlikle karışık hassaslık. Karanlık. Göğüs bölgesindeki acı, sıkışmışlık.

Beste Üzerine

DS: Kasvet, sıkışmışlık, özgürlük arzusu, durağanlık. Kendini, karanlık bir şeyleri ifade ediş. Bir gölge belki. Bir çılgılık, bir feryat.

Ş.Y: Diyalog, kaçma, kovalama, derinlik Öykü Üzerine

KÖ: Tehlike. Şefkat. Masumiyet.

Ş.Y: Değişken duygu durumları arasında git

gelli haller. Sınırlı özgürlük, can sıkıntısı, rahatsızlık.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Görünmez olanı görünür kılan, yayılan, biriken, siyah beyaz.

Eser Üretim Anı:

1. Sizinle paylaşılan sanat eserini izledikten sonra, kendi eserinizi üretmeye yönelik attığınız ilk adım nedir?

Gri Üzerine

BB: Hareketteki dalgalanma kuş, kargayı hatırlattı. Şamanistik bir dönüşüm. Hem hayvan-insan arasındaki dönüşüm, metamorfoz; hem de dişi erkek arasındaki iletişim; git gel.

Tablo Üzerine

CÇ: Tabloya bakarak bir şey yapmadım. Benim için orda, resmi yapan kişi değil, sadece

Şebnem ve tablo vardı. Onların sonucunu çıkarabilmek için de onları devreden çıkardım.

ŞY: Önce resmin içindekilerin sessizce bedenime aktarılmasına izin verdim. Sonra hareketin kendiliğinden ortaya çıkmasına alan açtım ve hareketi takip ettim. Dansın temel imge ve hareketleri bu ilk doğaçlama esnasında ortaya çıktı.

Beste Üzerine

DS: Şunu dedim kendime; "Ben bu hissi başka nerden tanıyorum? Yavaş, bitmesini istediğim zaman dilimi diye bakarken; çiğ öğleden sonra ışığı, deniz kenarı, çok sıcak gibi imgeler belirmeye başladı. Ordan hikaye başladı.

ŞY: Müziği tekrar tekrar dinlemek ve zihnimde beliren imgeleri kağıda dökmek. Aldığım notlar Kovalama /yakalama, keşfetme, heyecan, hayvansı,koyu yeşil, sürprizli, ormanda gezen yaratık, saklanma.

Öykü Üzerine

KÖ: Düşünmek ve ilk aklıma gelen malzeme olan taşların olabilirliğini araştırmak.

Ş.Y: Beni etkileyen noktayı bulmak için bir kaç kez daha okumam gerekti. Aldığım notlar: Gizlilik, yakalanma korkusu, tedirginlik, saçlar, sıkıntı, derin karanlık, değişken duygu durumları arasında bulunmak, sınırlı özgürlük, kadınlar, kırdama.

Sahne Tasarımı Üzerine

Ş.Y: İzlemek ve bir şey düşünmeden, sadece bedenimin hissetmesine izin vermek. Sunumun hemen akabinde çakılların üzerinde, çakıllara dokunarak zaman geçirmek.

Aldığım notlar: Potansiyel enerji: sıkışık, açılması bekleniyor, sallanan kavanoz, sessiz çılgılık

2. Eserinizi ne kadar sürede tamamladınız?

Gri Üzerine BB: Bir ay Tablo Üzerine CÇ: Bir ay ŞY: 4 hafta Beste Üzerine DS: Bir saat

ŞY: Toplam 2 ay sürdü. Öykü Üzerine

KÖ: Fikir aşaması yaklaşık beş dakika. Tasarım aşaması, bir hafta. Uygulama aşaması, bir buçuk saat.

ŞY: 4 hafta. Resimden sonra en rahat yaratılan eserd. Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Eserin ilk iki sunumunda izleme heyeti biraz daha çalışmamı önerdi. Aradan belli bir süre geçtikten sonra parçaya tekrar eğilerek esas yansıtmak istediğim şeyi oluşturmanın yolunu buldum. Aradaki bekleme zamanı ile birlikte, toplam 6 ay aldı.

3. Eserinizin özelliklerini nasıl tanımlarsınız?

Gri Üzerine

BB: Dönüşüm, birbirini tanıma, kendini tanıma Tablo Üzerine

CÇ: Zaman diyelim. Benim için en önemlisi akıcılık ve fakat bu akıcılığın keskin olmaması, homojen gerçekleşmesi.

ŞY: İmgelerin art arda gelmesi ile oluşan bu dansa, baş, ayak ve el jestleri yoğunluklu olarak kullanılmıştır. Seyirciyi performans dahil eden kompozisyon; sınırlı mekan ve hareket akışı ile tasarlanmıştır. Dansın kavramsal özellikleri; hedef gösterme, suçlama, teslim olma ve göğüs bölgesinin önemi şeklinde sıralanabilir.

Beste Üzerine

DS: Yavaş, ağır, masum, kısa hikaye, öykü, biraz otobiyografik, kadınlığa ilişkin, çocukluğa ilişkin, duygulara dair.

ŞY: Hareket çıkış noktaları; izleme, izlenme, kaçma, kovalama, yakalama, yakalanma; imgelelidir. Farklı seviyeler ve enerji kalitelerine bir arada yer verilmiştir. Koreografide tüm sahne genişçe kullanılmaktadır. Seyirciyle direkt temas kurulmaz.

Öykü Üzerine

KÖ: Soyut. Tekinsiz, öngörülemez, göz kamaştırıcı, davetkar.

ŞY: Güzel başlayıp acılaştan, acıdan sonra rahatlayan, rahatlıktan rahatsızlığa geçen; git gelli durum ve hallerin sahneye yansıdığı bir dans. Direkt göz teması kurarak seyirciyi dansa dahil eden bir koreografi. Öyküdeki değişik ve birbirinden zıt

ruh durumları, hareketlerde değişik dinamik kullanımları olarak sahneye yansımıştır.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Sessiz ama bağırın. Zaman, süreç bazlı bir parça. Tek hareket malzemesi ile üretilmiştir.

4. Eserinize bir isim verdiyseniz onu paylaşın lütfen. Bir ismi yoksa bir iki kelime ile eserin özünü ifade edebilir misiniz?

Gri Üzerine

BB: İsim vermedim. Özünü, dönüşüm olarak tanımlardım. Tablo Üzerine

CÇ: İsmi, Woodwind Quartet #1. Öz olarak; homojen bir akış veya renkler olabilir, hepsi var. ŞY: İsmi: Koyu Karanlık. Eserin özü olarak, suçlama, acı ve istemsiz teslimiyet, sayılabilir. Beste Üzerine

DS: Öykünün ismi, Öğle Uykusu.

ŞY: Eserin ismi, Ormanda. Eserin özü: toprağın altındaki karşılaşmalar olarak tanımlanabilir. Öykü Üzerine

KÖ: İsim vermedim. Özü, tekinsiz çekicilik.

ŞY: Eserin ismi, "Saçlarımda"dır. Eserin özü; dalgalı, tekinsiz kelimeleriyle ifade edebilirim.

Sahne Tasarımı Üzerine

ŞY: Eserin ismi, Soğuk Beyaz; özü, sıkışmışlıktır.

SONUÇ

"Disiplinler Arası Geçirgenlik" konulu eser çalışması, Skinner Releasing (Serbest Bırakma/Saliverme) Tekniği derslerindeki, holografik enerji yayılımından alınan ilhamla tasarlanmıştır. Özünde, rezonansın gözlemlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, kök bilginin; farklı ifade biçimlerinden geçişleri esnasında nasıl dönüştüğü, değiştiği, çeşitlendiği ya da korunduğu incelenmiştir.

Görüşme ve Gözlem formundaki cevaplar birbirleriyle ilişkilendirilerek değerlendirildiğinde bulgular, "ana aktarım zinciri"nde, eserler arasında zincirleme olarak geçiş yapan bir ögeye rastlanmadığını göstermiştir. Fakat, kök eser GRİ'yi oluşturan; dönüşüm, sıkışmışlık hissi, zamanlama ve zıtlık kavramlarının eserlere teker teker geçiş yaptığı görülmüştür. Burada, kök eserin bir kaynak işlevi görerek rezonansını "ana aktarım zinciri"ndeki tüm eserlere ve GİTME DEMEDİN'e yansıtması olduğu fark edilmektedir. Sadece ressamın kök eseri izlediği düzende, her sanatçının kök eserdeki temel bir özelliği, kendi eserinin temel özelliği yapacak kadar yakından hissetmesi; SRT derslerinde hissedilen rezonans kanunu ve morfik alan teorisi ile açıklığa kavuşmaktadır. Rezonans Kanunu, bağlantının ve bilgi aktarım alanının, aslında, sanatçıların eser çalışmasına dahil olmayı kabul ettikleri anda kurulmuş olduğunu göstermektedir. Çünkü ilke, kişinin bireysel rezonans alanının her zaman, kendisiyle aynı frekansa sahip diğer rezonans alanlarıyla bağlantıya geçeceğini söylemektedir. (Franckh, 2014: 19-20) Bu açıdan bakıldığında, ortak bir kayda sahip olduğu görülen beş sanatçı arasındaki rezonans alanının, titreşimini, sürecin en başından itibaren yayarak eserlerdeki benzerliklerin açığa vurulmasını sağladığı fark edilmektedir. Ayrıca, morfik alanlardaki bilginin; içeriği kaybolmadan ve değişmeden; sınırsız zaman ve mekan boyunca geçiş yapabilmesi, buradaki kavram aktarımlarını anlaşılır kılmaktadır. (Sheldrake, 2004: 277)

"Yan zincir"de gerçekleşen aktarımlar incelendiğinde ise, sıkışmışlık hissini hareketsel karşılığı olan titreşim hareketinin ve iletişimin bir ifadesi olan göz odağının, zincirleme bir biçimde dört adet aktarım dansında ve GİTME DEMEDİN'de çeşitli içeriklerle kullanıldığına, burgu baş, mimik, jest ve ses kullanımı ile kukla imajının ise, resim, müzik ve öykü olmak üzere, art arda üç adet aktarım dansında ve GİTME DEMEDİN'de farklı içeriklerle tekrar edildiğine şahit olunmuştur. Bu zincirleme aktarımlara, algılama süreci anlam kazandırmaktadır. Algılama sürecinin pa-

radoksal örgüsüne bakıldığında, sanatçıların kendilerine sunulan eserleri, iç ve dış dünyalarının karışımıyla algıladığı ve kendi eserlerini de, yine, iç ve dış dünyalarının karışımıyla yaratmakta olduğu anlaşılmaktadır. (Marleau-Ponty, 1948: 14, 28, 50-51)

Bu karmaşık yapı dikkate alındığında, zincirleme aktarımları sağlayan etkenin, uygulamacı sanatçının iç ve dış dünyasının karışımıyla biçimlenen, bireysel algısı olduğu fark edilmiştir. Böylece, uygulamacı sanatçının algısının, eserlerle karşılaştığında, diğer sanatçıların iç dünyasındaki imgeler ve dışa vurumlarla birleşerek; her eserde farklı biçimlerde, farklıçeşitlemeler ve içeriklerle ortaya çıksa dahi; esas kavramların sürekliliğini sağlamış olduğu görülmüştür.

Uygulamacı sanatçının bahsedilen kinestetik öğelerle tekrar tekrar karşılaşması, öğelerin, her bir dansla berraklaşmasını ve anlamlarını dışa yansıtmasını sağlamıştır. Bununla birlikte imgelerin katman, boyut, derinlik ve hacim kazanma sürecine girilmiş, böylece, duygulanım paleti genişlemeye başlamıştır. Süreç sonunda, GİTME DEMEDİN! ile, içe dönük kök eser GRİ'den çok daha farklı olarak, duyguların açıklıkla dışa vurulduğu bir dans ortaya çıkmıştır.

İmgelerin, her kullanımda billurlaşarak daha fazla iç görü açığa çıkartmasıyla eser çalışması, sanatın sağaltıcı yönünü de ortaya koymuştur. Sürece İntermodal Sanat Terapisi yoluyla bakıldığında, GRİ'nin, "merkezlenerek" sorunu fark etme aşamasını; aktarım danslarının, içine sıkışılmış durumdan bir yaratı oluşturma yoluyla arınma aşaması olan "ifade ve katharsis"i; GİTME DEMEDİN!'in, katarsis aşamasından sonraki "toplama ve belgeleme" aşamasını; eser metni yazımının, bir önceki aşamalarda ortaya çıkanları anlamlandıran "anlam ve duyu yapımı" aşamasını; zincir sürecinin sahnelenmesinin ve eser metninin ise "iletişim ve paylaşım" aşamasını oluşturduğu ayrımsanmıştır. (Knill, Barba, Fuchs, 1995: 47-52)

"Tanımlama, entellektüel bir girişimdir... ruh, hayal etmeyi tercih eder." (Moore, 1992: giriş)

Eser metni yazım sürecindeki incelemelerde, algının bahsedilen paradoksal örgüsü içerisinde, öznel, taraflı ve hayal gücüne dair (sübjektif) bir dal olan sanat ve sanatla ilgili bir çok şeyin, tam olarak objektif bir bakış açısıyla ele alınmasının mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Carmean, E.A (1979), *Mondrian: The Diamond Compositions*, National Gallery of Art, US.
- Dempster, E. (1995). "The Releasing Aesthetic: Joan Skinner Interview", *Writings on Dance* 14: 17-26.
- Franckh, Peter (2014), *The DNA Field and the Law of Resonance: Creating Reality through Conscious Thought*, Destiny Books, Canada
- Knill, Paolo J., Barba, H.N., Fuchs, M. N. (1995), *Minstrels of Soul, Intermodal Expressive Art Therapy*. Palmerston Press, Toronto.
- Marleau-Ponty, Maurice (1948), *Algılanan Dünya* (Çev.Ömer Aygün), Metis Yayınları, 2005, İstanbul.
- Mcniff, Shaun (1992), *Arts as Medicine*, Shambhala Publications, Inc.
- Boston MOORE, T (1992), *Care of the Soul*, Harper Collins, New York. Sheldrake, Rupert (2004) *The Sense Of Being Stared At: And Other Aspects of the Extended Mind*, Arrow Books, London.
- Skinner J., Davis B., Davidson R., Wheeler K., Metcalf S. (2008). "Skinner Releasing Technique: Imagery and its Application to Movement Training", Seattle: Skinner Releasing Institute.